

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Національний університет цивільного захисту України
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції,
30 квітня 2026 року

ЧЕРКАСИ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

**ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС
СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ**

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції

30 квітня 2026 року

Черкаси
2026

УДК 009

Рецензенти:

Валентин ЛАЗУРЕНКО, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Черкаський державний технологічний університет;
Наталія ЗЕМЗЮЛІНА, доктор історичних наук, професор, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького;
Ольга ПРОЦЕНКО, доктор філософських наук, професор, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут».

Головний редактор:

Тетяна ЧУБІНА – доктор історичних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Аліна КРИШТАЛЬ – кандидат педагогічних наук, доцент.

Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції, 30 квітня 2026 року. – Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 724 с.

У збірнику представлено матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції «Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє». Зміст видання охоплює широке коло гуманітарних питань, серед яких особливу увагу приділено розвитку соціальних комунікацій та визначенню ролі соціально-гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців служби цивільного захисту. Авторами досліджено особливості впровадження гендерного компонента у сектор безпеки, проаналізовано актуальні питання психології та педагогіки, а також обґрунтовано необхідність гуманітаризації освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Важливе місце у збірнику посідають розвідки, присвячені комплексному впливу російської агресії на українське суспільство. У матеріалах ґрунтовно проаналізовано прямі та опосередковані наслідки війни, запропоновано дієві механізми підтримання життєдіяльності країни в кризових умовах, а також окреслено шляхи майбутнього відновлення, сталого зростання та всебічного розвитку держави. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти, молодих науковців і всіх, хто прагне глибше зрозуміти гуманітарні виклики сьогодення.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 9 від 27 березня 2026 року)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
комісією з питань роботи із службовою інформацією
у Національному університеті цивільного захисту України
(протокол № 4 від 14 квітня 2026 року)*

**СЕКЦІЯ 2. СЬОГОДЕННЯ, ОБПАЛЕНЕ ВІЙНОЮ:
РЕАЛІЇ, ЩО СТАЮТЬ ІСТОРІЄЮ**

<i>Софія АРКУША, Вікторія ГРОН</i> WAR IN THE CONTEXT OF NATION-BUILDING	157
<i>Роман БАЛАБАН, Яніна ФЕДОРЕНКО</i> РОЛЬ ХАРКІВСЬКОЇ НАСТУПАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТРАТЕГІЧНОЇ ІНІЦІАТИВИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА СЛОБОЖАНЬСЬКОМУ НАПРЯМКУ	158
<i>Андрій БАРАБАШ, Андрій ЛИТВИН</i> ВОЄННІ РЕАЛІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ.....	160
<i>Андрій БАРАНОВ, Валентина ПОДЛЕСНА</i> ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	161
<i>Денис БЕЛЯЄВ, Ольга ДУЛГЕРОВА</i> РОЛЬ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВОЄННОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ	162
<i>Тутотії ВІЛУК</i> THE VOICE OF UKRAINIAN YOUTH IN EUROPE: THE EXPERIENCE OF STUDYING IN FRANCE AND THE MEANING OF WAR.....	164
<i>Олена ВЕРБИЦЬКА, Людмила ГОНТАРЕНКО</i> РЕАЛІЇ ВІЙНИ	167
<i>Вадим ВЕРЖАК</i> КОМПРЕСИЙНА ПІНА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЖЕЖОГАСІННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: ДОСВІД, ВИПРОБУВАНИЙ ВІЙНОЮ.....	169
<i>Максим ГЕДІН</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В МУЗЕЯХ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	170
<i>Valeriya GRUZDOVA</i> CONSTRUCTION INDUSTRY: NEW SAFETY AND SHELTER STANDARDS IN NEW BUILDINGS DURING RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE	173
<i>Еліна ГУБАР, Людмила ГОНТАРЕНКО</i> РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ, ЩО СТАЮТЬ ІСТОРІЄЮ.....	175
<i>Еліна ГУБАР, Тетяна КРИШТАЛЬ</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД США ЩОДО АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ЦИВІЛЬНЕ ЖИТТЯ.....	177
<i>Тетяна ЄГОРЧЕНКОВА, Оксана ЛИТВИНЕНКО</i> ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВТРАТИ ІДЕНТИЧНОСТІ ВНАСЛІДОК ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ	179
<i>Тетяна ЄГОРЧЕНКОВА, Микола ФОМИЧ</i> УРГЕНТНА ЗАЛЕЖНІСТЬ В СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДИСБАЛАНСУ МІЖ ПРОФЕСІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ОСОБИСТІСНИМ ФУНКЦІОНУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
<i>Тетяна ЄГОРЧЕНКОВА, Анна ШЕТОХА, Неля ВОВК</i> ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЮ ТРИВОГОЮ СМЕРТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	183
<i>Федір ЗАЯКІН, Юлія НЕНЬКО</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИМІР ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	184

умовах війни транспортна логістика все частіше здійснюється у тісній співпраці з органами державної влади, службами цивільного захисту, волонтерськими та благодійними організаціями, а також міжнародними партнерами. За таких обставин зростає значення чіткої та своєчасної передачі інформації, узгодження дій між усіма учасниками логістичних операцій і дотримання єдиних правил взаємодії. Майбутні фахівці транспортної логістики повинні вміти працювати в команді, аргументовано висловлювати власну позицію, оперативно реагувати на зміну умов і забезпечувати координацію спільних дій. Розвинена комунікативна компетентність сприяє підвищенню ефективності логістичних процесів, зниженню ризику помилок та забезпеченню безпеки перевезень у складних умовах воєнного часу.

Воєнні умови значно впливають і на психологічний стан працівників транспортної галузі, тому важливою стає психологічна компетентність, яка включає стресостійкість, емоційну врівноваженість та здатність працювати в умовах підвищеного психологічного навантаження. Формування таких якостей є важливим завданням підготовки майбутніх фахівців.

Ефективному формуванню нових компетентностей сприяє застосування практикоорієнтованих методів навчання. Аналіз реальних ситуацій, пов'язаних з війною в Україні, імітаційне моделювання логістичних процесів, виконання практичних завдань дозволяють наблизити навчання до реальних умов професійної діяльності та підвищують рівень готовності студентів до роботи в складних ситуаціях.

Отже, воєнні реалії в Україні є потужним чинником формування нових компетентностей майбутніх фахівців транспортної логістики. Вони зумовлюють необхідність розвитку безпекової, кризової, цифрової, комунікативної та психологічної компетентностей, що виходять за межі традиційної професійної підготовки. Сучасний фахівець повинен бути здатним ефективно діяти в умовах невизначеності, швидко адаптуватися до змін і приймати відповідальні рішення.

Формування зазначених компетентностей є важливим завданням системи професійної освіти та відповідає актуальним потребам суспільства в умовах воєнного стану. Сьогодення, сформоване війною, не лише змінює вимоги до транспортної логістики, а й створює передумови для оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, що в подальшому сприятиме відновленню та розвитку транспортної системи України.

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Андрій БАРАНОВ, ННІ цивільного захисту, ЗЦЗ-25 група
НК – Валентина ПОДЛЕСНА
Національний університет цивільного захисту України*

Воєнний стан в Україні став серйозним випробуванням для всіх верств населення, зокрема для студентської молоді. Освітній процес здійснюється в умовах повітряних тривог, дистанційного та змішаного навчання, вимушених переміщень, інформаційного перевантаження та постійної психоемоційної напруги. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема формування та підтримання психологічної стійкості особистості.

Психологічна стійкість розглядається як інтегративна властивість особистості, що забезпечує здатність ефективно функціонувати в умовах стресу, зберігати емоційну

рівновагу, адаптуватися до змін і долати кризові ситуації. Вона охоплює такі компоненти, як емоційна врівноваженість, саморегуляція, оптимістична установка, розвинені копінг-стратегії та наявність соціальної підтримки [1].

Студентський вік є періодом активного особистісного та професійного становлення. Водночас молодь є особливо чутливою до впливу тривалих стресових чинників. Воєнні події можуть спричиняти підвищення рівня тривожності, порушення сну, зниження концентрації уваги, емоційне виснаження та зменшення навчальної мотивації. За результатами наукових досліджень, тривалий стрес негативно впливає на когнітивні процеси та академічну успішність студентів [2, 45].

Важливим чинником підтримання психологічної стійкості є соціальна підтримка з боку родини, одногрупників та викладачів. Значну роль відіграє організація безпечного освітнього середовища, що ґрунтується на принципах емпатії, толерантності та психологічної підтримки. В умовах воєнного стану заклади вищої освіти повинні впроваджувати програми психоемоційної допомоги, тренінги зі стресостійкості та формувати культуру ментального здоров'я [1].

Особливого значення набуває розвиток навичок саморегуляції: управління емоціями, застосування технік релаксації, раціональне планування часу, дотримання інформаційної гігієни. Формування конструктивних копінг-стратегій (пошук соціальної підтримки, проблемно-орієнтована поведінка, позитивна переоцінка ситуації) сприяє зменшенню негативного впливу стресових факторів [3, 78].

Отже, психологічна стійкість студентської молоді в умовах воєнного стану є важливою передумовою збереження психічного здоров'я та забезпечення ефективної професійної підготовки. Її формування повинно здійснюватися комплексно – через освітній процес, психологічну просвіту та створення підтримуючого соціального середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коцюба Н. Я. Психологічні особливості розвитку стресостійкості у сучасних військовослужбовців. Тернопіль – 2024. 75 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/8af60f72-474a-4493-ba40-3b213f23b8a1/content>.
2. Максименко С. Д. Психологія особистості : підручник. Київ : КММ, 2017. 296 с.
3. Титаренко Т. М. Життєстійкість особистості в умовах соціальних змін : монографія. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2019. 248 с.
4. World Health Organization. Mental health and psychosocial considerations during emergencies. Geneva : WHO, 2020. 18 p.

РОЛЬ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВОЄННОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

*Денис БЕЛЯЄВ, ННІ оперативно-рятувальних сил, ПБк-24-4
НК – Ольга ДУЛГЕРОВА, кандидат історичних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України*

З появою інформаційного суспільства наприкінці 20 ст. інформаційні загрози стали набувати актуальності. В умовах постіндустріального суспільства індивід потребує включення у вертикально організовану ієрархічну структуру із чітким підпорядкуванням вищим структурам, з вертикальною спрямованістю інформаційних потоків. Водночас інформаційна насиченість вищих щаблів ієрархічної структури